

[NASLOVNICA](#)
[RONJENJE](#)
[RIBOLOV](#)
[PLOVILA](#)
[O MORU](#)
[ŽIVI SVIJET JADRANA](#)

RIBARI I UTVRDE

© 11/11/2022 by admin

Kada turisti danas pristignu u Budimpeštu, jedno od gotovo obaveznih mjesta za posjet je i tzv. Ribarska kula ili Ribarska tvrđava smještena na visokoj desnoj obali Dunava u sklopu budimskog dvorca. Ime je navodno dobila po ribarskom naselju koje se nalazilo pod njom kao i ribarima koji su tijekom srednjeg vijeka bili zaduženi za čuvanje toga dijela bedema. I dok se upravo oko imena znanstvenici još uvijek domišljaju pokušavajući ga na sve moguće načine povezati s ribarima, u Hrvatskoj tj. Dalmaciji su veze ribara i utvrda itekako čvrste i jasne.

Prva priča nam stiže s Visa. Vis je „otok – tvrđava“ i to je bio najveći dio svoje povijesti. Čak se i za antičko ime otoka – Issa – smatra se da je predindoeuropskog (pelazgičkog) podrijetla i da označava utvrdu. Ipak, tijekom srednjeg vijeka na otoku i nije bilo fortifikacija. Nakon što je napuljsko-aragonska flota 1483. godine opustošila i opljačkala veliki dio otoka te uništila najveće naselje, Velo selo u središnjem dijelu otoka – pojedinci su započeli s gradnjom manjih kula u koje bi se mogli sakriti i obraniti u slučaju sličnih napada. Od 16. stoljeća u Jadranu je prisutna i osmanska mornarica ili brojne gusarske družine pod osmanskom kontrolom. Stoga se krajem 16. stoljeća maleno izolirano ribarsko mjesto Komiža, smješteno gotovo na kraju svijeta, odlučilo na gradnju utvrde na samoj obali. Iako se iznad mjesta nalazio već tada utvrđeni samostan sv. Nikole (Muster), to očito nije bilo dovoljno, vjerojatno radi njegove udaljenosti u slučaju iznenadnih napada. Tada je izgrađena utvrda Komuna – čije ime potječe iz 19. stoljeća jer su se u njemu nalazili uredi lokalne uprave.

10 recepta za jela s bu

[Volim meso](#)

[Prik](#)

6 0 9 6 7 1

Users Today : 218

Users Yesterday : 540

This Month : 6419

This Year : 126301

Total Users : 609671

Views Today : 713

Total views : 2462920

Who's Online : 5

GORGONIJA.COM

MORSKI KRASTAVAC / TRP – Sur
sjene – 1. dio

Morska banjada u prosincu

34. redoviti Sabor HRS-a

PRAVI „GOSPODAR I RATNIK“

Iskustva i preporuke za smanjenje
ulova morskih ptica

Provjeri ponudu SKI opreme

Ovog Božića nagradi se novom opremom

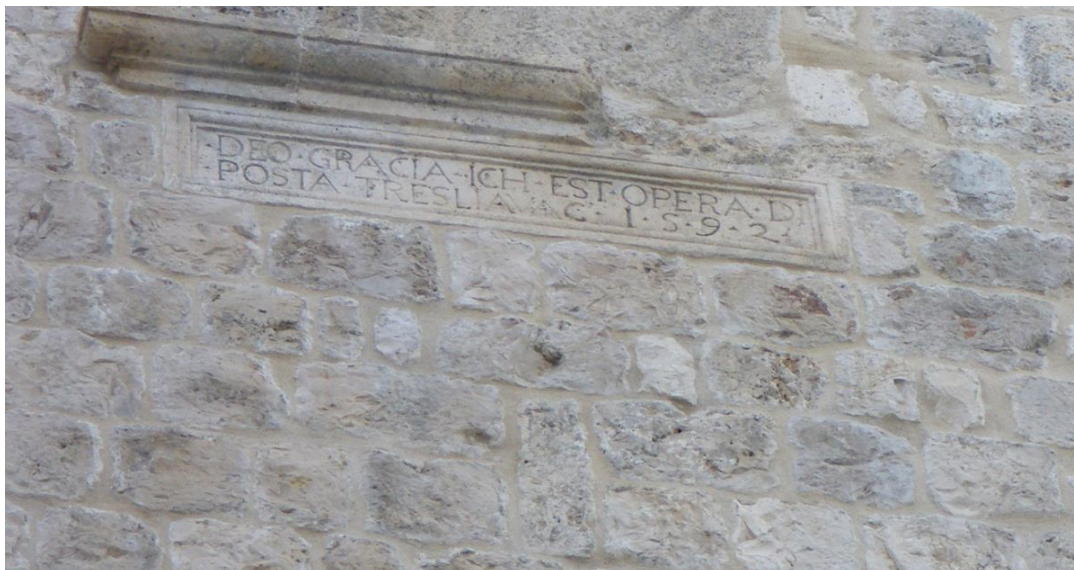
Keindl Sport

Utvrda je sagrađena na samoj obali mora, a dovršena je oko 1595. godine, u vrijeme mletačke vlasti nad otocima i najvećim dijelom istočne jadranske obale. Mletačke vlasti nisu bile sklone rješavanju sigurnosnih problema svih svojih podanika na ovom dijelu tzv. „Stato da mar“ (Pomorske države). Sigurnost onih točaka koje Venecija nije smatrala strateški važnima (ali ih je redovito oporezivala) prepuštena je lokalnom stanovništvu. Gradnja utvrde u Komiži započela je 1585. godine. Natpis s križem i grbom na glavnom ulazu kaže da je to bilo zaslugom hvarsko-viškog providura Ivana Grimanija.

Nažalost, s gradnjom se ubrzo stalo ili se ona znatno usporila i trajala godinama, upravo zbog nezainteresiranosti mletačkih vlasti. Tvrđava je prostrana kula kvadratnog tlocrta sa kosim donjim dijelovima zidina (scarpa). Prizemlje je presvođeno križno-rebrastim svodom gotičkih obilježja koji je prislonjen na središnji stup. U prizemlju se nalazi cisterna za vodu. Na vrhu utvrde nalazi se terasa sa širokim kruništem (za topove) i još uvijek vidljivim ostacima mašikula na konzolama. Kako je u vrijeme gradnje utvrda dijelom bila u moru, s te strane postoje kameni prstenovi za privezivanje brodova. Novac za gradnju prikupili su lokalni ribari, uglavnom prodajom ribe s vrlo bogate ribarske postaje TREŠLJEVAC (Trešjevac, Trešnjevac), kod otoka Biševa. Na sjevernom zidu tvrđave graditelji i investitori ostavili su natpis o svom pothvatu koji je krajem 16. stoljeća bio izuzetno težak za lokalnu zajednicu. – DEO GRATIA ICH EST OPERA DI POSTA TRESLIAVAC 1592 (Bogu hvala ovo je djelo pošte Trešjevac 1592).

Stoga je jedino i pravedno da se mali ribarski muzej danas smjestio baš u komiškoj Komuni. Komižani su redovito odlazili u ribolov na svojim tradicionalnim i jedinstvenim brodovima na jedra i vesla – falkušama.

Upravo iz ovoga vremena imamo i prvi podatak o tim brodovima. U lipnju 1593. godine iz Komiže prema Biševu isplovile su 74 falkuše sa po pet članova posade i uz pratnju mletačke galije za zaštitu od gusara. Vjerojatno je i dio prihoda od ribe iz ovog lova utrošen u zidanje utvrde. Profesor Joško Božanić smatra i uporno ponavlja kako se radi o jednoj od najranijih spomena regata u povijesti – tzv. Rote Palagruzone. U povijesti regata kao najstarija navodi se natjecanje u jedrenju između Charlesa II. i njegova brata Jamesa jedrenjacima na rijeci Temzi u Engleskoj. Iz tog natjecanja rodila se ideja o regati s imenom Cup Cumberland koji se održao 1775. godine. Naša je 182 godine starija.

Komiška Komuna nije i jedini primjer gdje ribari financiraju i grade utvrdi. Jelšanska priča je ponešto drugačija. Jelsa svoj razvoj započinje u 14. stoljeću kao ribarska luka obližnjih Pitava, naselja iznad jugoistočne strane Starogradskog polja. Već u to vrijeme u selu postoji crkva Svete Marije od Jelse. Naravno, od druge polovice 15. i početka 16. stoljeća turski napadi s kopna prijete i otoku Hvaru, posebice od trenutka kada Turci definitivno zauzimaju 'Krajinu', današnje Makarsko primorje. Uvidjevši da im plemstvo i mletačke vlasti ne namjeravaju pomoći, Jelšani odlučuju oko 1535. godine od svoje crkve sv. Marije napraviti tvrđavu. Radove je vodila i financirala ribarska bratovština sv. Fabijana i Sebastijana (sveci kojima je danas posvećena crkva).

U prvoj fazi utvrđena je sama crkva gradnjom visoke kule iznad svetišta, kruništa na zidovima crkve i trokutastog bastiona na sjeveroistočnom kutu. Ogradni zid s puškarnicama koji je nekada okruživao cijelu crkvu, a danas je sačuvan s tri strane, sagrađen je 1573. godine kao posljedica jednog nesretnog događaja koji je uvelike promijenio povijest otoka Hvara.

Naime, dok se u talijanskom gradu Messini sakupljala velika flota Svete lige (protuturski savez pape, Španjolske i Venecije) u Jadran je uplovila flota alžirskog bega Uluč-Alija. U ranu zoru 17. kolovoza 1571. godine turski gusari započeli su napad na sam grad Hvar. Stanovništvo se sklonilo u utvrdu iznad grada koji je bio prepušten turskom pustošenju i pljački. Nakon toga Uluč-Ali se uputio prema Starom Gradu, Vrboskoj i Jelsi na sjevernoj strani otoka. Došavši pred Jelsu, Turci su vjerojatno bili iznenađeni utvrdom usred naselja odakle je stanovništvo pružilo prilično žilav otpor. Zato je stradala Vrboska koja je svoju impresivnu crkvu-tvrđavu, radi svađa između dvije bratovštine, sagradila tek nekoliko godina poslije ovog napada. Promišljenost i sloga jelšanskih ribara pokazala se puno boljim izborom.

Tekst i foto: Ivan Alduk

(Korištena literatura i izvori: Cvito Fisković, Spomenici otoka Visa od IX do XIX stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 17/1968), 159-161; John Julius Norwich, The Middle sea – A History of the Mediterranean, London 2007; Sena Sekulić-Gvozdanović, Crkve-tvrđave u Hrvatskoj, Zagreb 1994; <https://hedonissam.com/gajeta-falkusa/>)

Ovaj tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

IMPRESSUM

GORGONIJA.COM

Nakladnik:
Udruga informatičara Imotski
Šetalište Stjepana Radića 21
21260 Imotski
e-mail: portal@gorgonija.com
Glavni urednik: Luka Kolovrat
luka.kolovrat@st.t-com.hr

SURADNICI

Za Gorgoniju pišu

Damir Višić, Boris Bulić, Jenny Barnjak,
Jadran Grančić, Davor Majkić, Matko
Vojković, Tonči Žanko, Damir Brajković,
Ante Tonči Fabris, Lidija Lijić Vulić,
Damir Ljubičić, Vedrana Vidović, Danijel
Frka, Vedran Dorušić, David Počekaj,
Damir Višić, Roko Markovina, Mario
Radaljic, Jelena Glamać, Dubravka
Pajk, Matko Pojatina, Vitomir Maričić,
Vesna Zmaić, Šime Sušić, Sunčana
Žaknić, Ivica Kostelić, Jelena Kurtović
Mrčelić

olubeum.digital

FACEBOOK

Free Fall

GORGONIJA KAN

